

Jak předejít nenáviděným lockdownům

Pokud se budeme chovat racionálně, varianta koronaviru delta pro nás nemusí znamenat velké nebezpečí. Ještě jsme ale nevyhráli...

Covidová noční můra. Nejtěžší chvíle zažili Češi v březnu, kdy bezdůvodně nemohli ani překračovat hranice okresů. FOTO MAFRA – TOMÁŠ BLAŽEK

Každý den ráno si s potěšením kontroluji údaje o tom, kolik nových případů covidu přibylo předchozí den. Čísla krásně klesají už od poloviny března, a v posledních dnech už jsou na stejné úrovni jako loni v létě. Podobně klesají i ta nejsmutnější čísla – počty zemřelých na tuto nemoc jsou nyní už jen v jednotkách za den. Už několik týdnů proto odpovídám optimisticky na dotazy, jestli už jsme na tom dobře, a hlavně jestli to už tak dobré zůstane, i když rušíme jedno omezení za druhým.

Před asi tak dvěma týdny jsem ale trochu znejistěl při pohledu na čísla z Velké Británie. Tam měli už od konce dubna čísla podobně dobrá jako my teď, ale od konce května se to tam začalo zase zhoršovat, alespoň pokud jde o počty případů (úmrtí mají v přepočtu na počet obyvatel pořád zhruba tak málo jako my).

Zdá se, že je to kvůli nové, infekčnější variantě viru, které teď říkáme delta (donesena zvaná indická). Ta se objevila v Indii už loni na podzim, ale vražednou vlnu onemocnění tam rozpoutala až koncem března. Varianta delta se pak celkem nepřekvapivě objevila brzy i ve Velké Británii, která má čilé cestovní styky se svou bývalou největší kolonií.

Premiér Johnson ještě před několika týdny ohlašoval, že 21. června bude možno v Británii zrušit všechna protiepidemická opatření, ale – premiér mluví, virus mění.

Infekčnější varianta

Hlavní problém s variantou delta je, že je výrazně infekčnější než varianta alfa (dříve nazývaná britská), která ještě donedávna v Británii zcela dominovala. Historie se tu tak trochu opakuje – je v dobré paměti, že koncem loňského roku se v Británii rychle rozšířila ona varianta alfa, mnohem infekčnější než ty dosavadní „původní“, čínské varianty, a zahubila tam skoro 70 tisíc lidí.

Varianta delta je nejen infekčnější, ale zdá se, že vyvolává častěji i vážnou formu onemocnění, a to i u mladších lidí. Obavy vzbuzuje i to, že zřejmě poněkud více odolává dosud používaným vakcínám – zvláště starší lidé, kteří obdrželi pouze první dávku, jsou proti infekci a těžkému průběhu chráněni jen nedostatečně. To, že se tento handicap projevuje hlavně u starších lidí, není překvapivé – je dávno známé, že imunitní systém s věkem postupně slábne, což se projevuje jak větší náchylností k různým infekčním chorobám, tak horší účinností všech očkování.

Předminulý týden v Británii tak na deltu zemřelo 42 lidí, z nichž 12 z nich už bylo dva týdny po druhé dávce vakcíny a sedm po první dávce. Ta čísla jsou jistě vzhledem k počtu obyvatel velmi nízká, ale to, že umírali i lidé očkováni, je varující.

Varianta delta se ale nevyskytuje jen v Británii a Indii, ale byla zjištěna v téměř 80 dalších zemích, včetně doposud několika desítek případů v Česku. Jak velké nebezpečí nám tedy hrozí? Pokud se budeme chovat racionálně, nemusí být velké. Je především zásadně důležité udržovat co nejnižší celkové počty případů. Toho lze dosáhnout jednak pokračováním očkování tak, aby bylo finálně vakcinováno alespoň 80 až 90 procent populace a dosaženo stavu kolektivní imunity, a vedle toho udržovat nezbytná organizační protiepidemická opatření (testování, trasování kontaktů, respirátory v uzavřených prostorách, omezení velkých shromáždění neočkovaných a netestovaných lidí, důsledná kontrola osob přicestovavších z rizikových oblastí). Klíčové je co nejvíce provádět tzv. diskriminační PCR testy a sekvenování zachycených vzorků. Jedině tak můžeme identifikovat ohniska potenciálního šíření varianty delta a pomocí následných karanténních opatření a důsledného trasování kontaktů nakažených je „hasit“.

Mylná úvaha

Mohlo by se zdát, že i kdybychom veškerá protiepidemická opatření už teď zrušili a nechali volně probíhat „promořování“, resp. jak někteří říkají „přirozenou imunizaci“, už by se zdaleka neopakovaly ty tři vražedné vlny covidu, které u nás doposud stály život více než 30 tisíc lidí. A že bychom ani nemuseli nijak spěchat s dalším očkováním, a hlavně k němu nikoho nutit. Sice by celkové počty infekcí byly stejně vysoké, nebo dokonce vyšší než v těch předchozích vlnách (více než deset tisíc denně), ale vzhledem k tomu, že riziková část populace je již do značné míry chráněna očkováním nebo imunitou získanou proděláním nemoci, byl by už počet těžkých případů relativně malý a nehrozilo by to obávané zahlcení nemocnic. Taková úvaha je ale mylná a nebezpečná. Nějakých čtyři a pět milionů obyvatel Česka žádnou takovou imunitu nemá, a z těch očkovanych nebo rekonvalescentů nejméně deset až 20 procent má imunitní ochranu nedostatečnou nebo rychle odeznívající. Pokud by tedy vysoce infekční varianta delta, nebo jí něco podobného, začala řádit v téhle několikamilionové populaci, byl by počet těžkých případů stále ještě dost vysoký na opětovné zahlcení kapacit nemocnic a jednotek intenzivní péče.

Doufám, že něco takového nepřipustíme, a to ani tehdy, pokud by hrozila další vlna epidemie před podzimními volbami. Trochu mě ale děsí zcela reálná možnost, že si vznik další vlny de facto vynutí právníci a soudci ve spolupráci s parlamentní opozicí, kteří znemožní využívání účinných protiepidemických opatření omezujících běžné svobody. Tihle fundamentalističtí právníci jsou evidentně ochotni se s radostí řídit známým latinským rčením „Fiat iusticia, pereat mundus“ (*ať se stane spravedlnost, i kdyby měl zhynout svět*). Znepokojuje mě i to, že přes zjevné nedostatky horkou jehlou spíchnutého pandemického zákona se politici nesnaží o jeho opravy.

Hororový scénář

Tyhle nemedicínské, společensko-politické aspekty ve mně vyvolávají úvahy o tom, jestli bychom neměli trochu změnit náš ultraliberální model demokracie a svěřit v mimořádných situacích více pravomocí výkonné moci a ubrat té zákonodárné a soudní. Vždyť i v mnoha nepochybně demokratických zemích právníci, soudci a poslanci nemaří opatření zachraňující lidské životy tak jako u nás.

Potenciálně nám (resp. celému lidstvu) může ale hrozit opravdu hororový scénář – že se totiž vyskytne ještě horší varianta než ta nynější delta. Taková, která by byla ještě infekčnější, s vyšší smrtností, ale hlavně zcela odolná vůči protilátkám vzniklým očkováním nebo dosavadním proděláním nemoci. To bychom pak stáli opět na samém počátku – museli bychom vyrobit nové vakcíny a uplatňovat znova ty nenáviděné lockdowny. Doufejme, že k tomuhle nedojde...

VÁCLAV HOŘEJŠÍ

molekulární biolog